

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 คือ การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ตลอดจนศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานำมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม และกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อร่างหลักสูตร ดังนี้

1. องค์ประกอบของร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 1.1 หลักการและเหตุผล
- 1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 1.3 เนื้อหาของหลักสูตร
- 1.4 กิจกรรมการฝึกอบรม
- 1.5 การวัดผลและประเมินผล

2. การกำหนดเนื้อหาในแต่ละส่วนของร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

1. การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 การตรวจสอบร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นการประเมินเพื่อศึกษาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไขในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องภายในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณภาพหลักสูตร

2. การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยนำผลการประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรมของผู้เชี่ยวชาญ นำมาเป็นเกณฑ์ในการปรับปรุงหลักสูตร

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีดังนี้

1. ผลการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ข้อสรุป ดังนี้

การศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ทฤษฎี ความหมาย องค์ประกอบ เทคนิควิธีการ แนวทางการวัดผล ประเมินผลและข้อมูลพื้นฐาน ผลการศึกษา พบว่า ภาวะครูด้านการจัดการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำและการเสริมสร้างภาวะผู้นำ 2) ศิลปะการสื่อสาร 3) การพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) การวัดผลและประเมินผล

2. ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2.1 ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) หลักการและเหตุผล
- 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 3) เนื้อหาของหลักสูตร ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 3 หน่วยใช้เวลาในการฝึกอบรม 12 ชั่วโมง
- 4) กิจกรรมการฝึกอบรม
- 5) การวัดผลและประเมินผล

การฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การประเมินความรู้ก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกอบรม

ระยะที่ 2 ประเมินผลหลังการฝึกอบรมและใช้เครื่องมือวัด ได้แก่

- 1) แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2) แบบวัดความพึงพอใจของครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

3) แบบวัดคุณลักษณะภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2.2 ผลการตรวจสอบโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยได้จัดทำร่างหลักสูตรฝึกอบรมให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร ด้วยเครื่องมือในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้โดยเป็นแบบสอบถามแบบ 5 ระดับ โดยกำหนดค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องในทุกประเด็น โดยค่าความสอดคล้องอยู่ระดับ 1.00 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) ถือว่านำไปใช้ได้

3. ผลการประเมิน แก้ไขและปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากการตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของหลักสูตร ส่งผลให้ผู้วิจัยได้หลักสูตรที่มีคุณภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องและเหมาะสมตามเกณฑ์และเป็นที่ยอมรับได้ตามกระบวนการวิจัย สรุปได้ว่า ความสอดคล้องอยู่ในระดับ 1.00 เท่ากันทุกหัวข้อ และมีความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ย 4.66 แสดงว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้

การอภิปรายผล

จากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 แสดงว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดและความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่ามีความสอดคล้องมาก

โดยในขั้นตอนแรกผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์จนได้องค์ประกอบของหลักสูตร 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) การวัดผลและประเมินผล ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

(Kerr, 1989, pp. 16-17; Nicholls, 1978, pp. 17-19; Taba, 1962, pp. 10-12;

อัศพงษ์ สุขมาตย์, 2553, หน้า 149-15; วิชาย พันธุ์ประเสริฐ, 2551, หน้า 143-148;

วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ, 2551, หน้า 143-148; สมชาย สังข์สี, 2550, หน้า 145-146;

สุเมธ งามกนก, 2549, หน้า 98-100; พิสนุ พงศรี, 2549, หน้า 134-135;

สินีนุช ชัยสิทธิ์, 2548, หน้า 101-102; เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2539, หน้า 13-11)

แล้วนำมาสังเคราะห์สรุปได้องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครู

ด้านการจัดการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) การวัดผลและประเมินผล

โดยสรุปรูปแบบการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ 1) การศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร จึงทำให้หลักสูตรมี

องค์ประกอบครบถ้วนเหมาะสม สอดคล้องกันทั้งองค์ประกอบภายในและการจัดหน่วย

การเรียนรู้ อีกทั้งข้อมูลอันเป็นพื้นฐาน หลักการและเหตุผลของหลักสูตรที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน

การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ได้ดังนี้ 1) ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำและ

การเสริมสร้างภาวะผู้นำ 2) ศิลปะการสื่อสาร 3) การพัฒนาที่มุ่งานให้มีประสิทธิภาพ

2. ผลการตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้

ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร

เขต 3 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการเรียงลำดับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และวิธีวัดผลและ

ประเมินผลในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงสร้าง

ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นโดยภาพรวมเห็นว่าส่วนประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมี

ความสอดคล้องกันในทุกประเด็น อันเนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรโดยผ่านกระบวนการ

หาคุณภาพซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับนักวิจัยดังนี้ Taba (1962, pp. 10-12) กล่าวว่า

องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรมี 4 ส่วน ได้แก่ วัดดูประสงค์ (Objective) เนื้อหาวิชา

(Content) ประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experiences) และการประเมินผล (Evaluation)

Nicholls (1978, pp. 17–19) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 แง่มุมที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ วัตถุประสงค์เนื้อหาวิธีการการพัฒนาซึ่งทั้ง 4 แง่มุมนี้ เกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดและการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้หากเกิดขึ้นกับแง่มุมหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อแง่มุมอื่นๆ ด้วย Kerr (1989, pp. 16–17) ได้แบ่งองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน ได้แก่ วัตถุประสงค์เนื้อหาความรู้ประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผล เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2539, หน้า 13–11) ได้วิจัย เรื่องหลักสูตร แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัย กล่าวไว้ว่า หลักสูตรมี 2 ขั้ว คือ มุมแคบพิจารณาเฉพาะสาระและการประเมินวิชาใดวิชาหนึ่งในหลักสูตร มุมกว้าง คือ การพิจารณาในภาพรวมทั้งหมด ในฐานะการเป็นวิชาการ ในสาขาหนึ่ง ประกอบด้วย 4 คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร วิธีการสอน และ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล สรุปได้ ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาวิชา 3) ประสบการณ์การเรียนรู้ 4) การประเมินผลลินินุช ชัยสิทธิ์ (2548, หน้า 101–102) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ : กรณีศึกษา โรงเรียนเขื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล พิสนุ พงศ์ศรี (2549, หน้า 134–135) การประเมินทางการศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติ ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเนื้อหาการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร สุขเมธ งามกนก (2549, หน้า 98–100) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพิ่มอำนาจในการทำงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กระทรวงศึกษาธิการ สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และเอกสารการฝึกอบรมสำหรับผู้สอนและผู้เรียน สมชาย สังข์สี (2550, หน้า 145–146) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปว่าองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาสาระ กิจกรรมฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ (2551, หน้า 143–148) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อออกแบบบปฏิบัติการณ์ที่สอดคล้องกับปัญหาท้องถิ่น ซึ่งหลักสูตรประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดและจัดทำเนื้อหา กิจกรรมของหลักสูตรและ

การประเมินผล อัครพงศ์ สุขมาตย์ (2553, หน้า 149-151) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หลักการและเหตุผล แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลวิจัยไปใช้

ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้พัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ และเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 คุณลักษณะด้านอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของการศึกษายุคเทคโนโลยีต่อไป